

Posudek oponenta bakalářské práce

Anna Matějková – *Tělesnost ve Fenomenologii vnímání M. Merleau-Pontyho*

Vedoucí práce – Mgr. Taťána Petříčková, Ph.D.

Záměrem práce je vyložit pojetí tělesnosti v Merleau-Pontyho *Fenomenologii vnímání* za pomoci srovnání s pojetím vztahu duše a těla v Descartových *Meditacích o první filosofii*. Autorka přitom nejvíc pozornosti věnuje konfrontaci Merleau-Pontyho výkladu fenoménu fantomové končetiny s Descartovým vysvětlením fantomové bolesti v Šesté meditaci.

Téma práce je zajímavé, její postup je netradiční, ale k uskutečnění záměru se dobře hodí. A stejně tak je třeba ocenit volbu konfrontovaných interpretací. Právě na jejich příkladu lze dobře vyložit zvláštnost Merleau-Pontyho přístupu k lidské tělesnosti.

Nedostatky se v práci objevují zejména při výkladech, které slouží k ustavení kontextu jejího výzkumu:

Ve výkladu základního metodického kroku Edmunda Husserla autorka uvádí: „mělo by docházet k tzv. uzávorkování ‚generální teze světa‘ (jedná se o potlačení víry v existenci světa).“ (s. 12) Zde je nesprávné, či spíše matoucí tvrzení o *potlačení* víry v existenci světa. V postoji fenomenologické redukce fenomenolog dál věří ve svět, jen tuto víru nezohledňuje ve své reflexi. Autorka možná měla právě toto na mysli, ale z její formulace to není evidentní.

K fenomenologům, kteří ve svém díle zohledňovali lidskou tělesnost, je v práci zařazen překvapivě i Martin Heidegger: „Heidegger v jeho [sic!] nejslavnějším spise *Bytí a čas* tělesnost propojuje právě s časovostí. Skrze vstupování celku těla a mysli do přítomnosti pak člověk může zasahovat do minulosti i budoucnosti.“ (s. 14) Je sice pravda, že i v uvedeném Heideggerově díle lze interpretačně vyzdvihnout momenty odkazující k lidské tělesnosti (např. vrženost a naladění), ale explicitně je v něm o tělesnosti velmi málo.

V pasáži věnované problematice pohledu v díle Jeana-Paula Sartra by bylo žádoucí fenomén důkladněji vyložit. Autorčin výklad sice neobsahuje hrubé chyby, ale není dostatečně jasný, aby ho mohl sledovat i čtenář, který není s problematikou obeznámený.

Nedostatky lze pak najít i v některých výkladech vztahených k Descartově filosofii:

Matoucí je např. tvrzení, že „výstupem filosofické metody by měly být tzv. axiomy – zřejmé a evidentní zásady, které se nedají zpochybnit.“ (s. 33) Není jasné, jak by se axiomy – tvrzení, jež jsou předem pokládána za platná, a tudíž se nedokazují – mohly stát „výstupy“ Descartovy metody.

V tematizacích těla lze najít pasáže, ve kterých autorka „zapomíná“ na čistě fyzikální, mechanickou povahu těla: „Tělo se primárně snaží o sebezachování a bolest, ačkoliv mylná, *fantómová*, je právě jedním z pokusů těla o nápomoc při přežití.“ (s. 39) Zde je tělo chápáno jako disponující vlastní intencionalitou, jako „subjekt“. (Tvrzení je nicméně v rozporu z jinými výklady, ze kterých je patrné, že autorka v základu rozumí vztahu duše a těla v Descartově filosofii správně.)

Výhrady – ani dílčí – naopak nelze mít k centrálním pasážím celé práce. Problematika tělesného schématu, vztahu abstraktního a konkrétního pohybu, návyku i fenoménu fantomové končetiny v Merleau-Pontyho *Fenomenologii vnímání* je vyložena velmi správně a výstižně.

S ohledem na kvalitu nejdůležitější části práce i s ohledem na spíše okrajový charakter nedostatků se kloním k hodnocení *výborně*.

28. 8. 2022

Mgr. Richard Zika, Ph.D.